

بایدها و نبایدها در عزاداری امام حسین

تالیف: ناصر باقری بیدهندی

تلمیص: محمود شریفی

عاشورا
روز عزا

قال الصادق علیه السلام:

«نفس المهموم نلظمننا تسبیحاً و هتفه لنا عبادة»^۱

امام خمینی علیه السلام فرمود:

«گریه کردن بر شهید زنده نگهداشتن نهضت است. اینکه در روایت هست که کسی که (خودش) گریه بکند یا (دیگری را) بگیراند یا خودش را به صورت گریه‌دار (درآورد) جزایش بهشت است، برای آن است که حتی آن (کسی) که به صورتش، یک حال حزن می‌دهد و صورت گریه‌دار به خودش می‌دهد، این (فرد) دارد نهضت را حفظ می‌کند، نهضت امام حسین علیه السلام را حفظ می‌کند.

بی‌خود نبود که مأمورین ساواک رضاخان، تمام مجالس عزا را قندغن کردند. رضاخان همچو نبود که (در) اصل (و اساس) مخالف با این مسائل بشود، رضاخان مأمور بود، مأمور بود برای آنهایی که کارشناس بودند، آنهایی که

ملفت بودند مسائل را، دشمن‌های ما که حال ملت‌ها را مطالعه کرده بودند، می‌دیدند تا این مجالس هست و تا این نوحه سرایی‌های بر مظلوم هست و تا آن افشاگری ظالم هست، نمی‌توان به مقاصد خودشان برسند»^۲

مقام معظم رهبری (دامت برکاته) فرمود:

«امروز حسین بن علی علیه السلام می‌تواند دنیا را نجات بدهد، به شرط آنکه چهره او را با تحریف مغشوش نکنند. نگذارید مفاهیم تحریف آمیز، کارهای تحریف آمیز و غلط، چشم‌ها و دل‌ها را از چهره مبارک و منور حسین بن علی علیه السلام منصرف کند؛ با تحریف بایستی مقابله کنید»^۳

بر آن شدیم تا برای ادای احترام به سرور و سالار شهیدان حسین بن علی علیه السلام، کتاب ارزشمند «عزاداری، بایدها و نبایدها» را که محقق گران‌قدر و نویسنده متعهد حجت الاسلام و المسلمین آقای «ناصر باقری بیدهندی» به رشته تحریر درآورده است، تلخیص و در اختیار

ارادتمندان امام حسین علیه السلام و خادمان و خدمت‌گزاران به مکتب اهل بیت علیهم السلام قرار دهیم. گفتنی است، در مطلع کتاب، تقریظ آیت الله العظمی مکارم شیرازی و تمجید ایشان از کتاب و توصیه معظم له به مطالعه آن آمده است.

مؤلف محترم در مقدمه کتاب به عظمت و قدرت عزاداری امام حسین علیه السلام و نقش دشمنان برای بی‌محتوا جلوه‌دادن و تحریف کردن آن پرداخته است. آن گاه به این نکته اشاره می‌کند که کتاب بر سه محور سامان یافته است:

۱. تاریخچه برپایی سنت عزاداری و مؤثر شیعی؛

۲. حکم و فلسفه عزاداری؛

۳. آسیب شناسی و چالش‌های فراروی مجالس مذهبی.

سوگواری در اسلام

عزاداری و سوگواری هدفمند بر عزیزان از دست رفته رویکردی طبیعی است که از مهر و محبت سرچشمه می‌گیرد و از آغاز آفرینش انسان تا حال رواج داشته است و خدای سبحان نیز بر این واکنش طبیعی بشر مهر تأیید زده است.

پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله نیز در مرگ برخی افراد از جمله حضرت حمزه (عمویش)، جعفر طیار، ابراهیم (فرزندش) و عثمان بن مظعون گریسته است و سال وفات حضرت خدیجه و ابوطالب را در مکه، عام الحزن نامید.

مسلمانان نیز برای شهدای صدر اسلام سوگواری و مرثیه خوانی کردند و پیامبر نه تنها آنها را نهی نکرد، بلکه تأییدشان فرمود. به دنبال ارتحال حضرت محمد صلی الله علیه و آله صحابه بزرگوار نیز بی‌تابی کردند و گریستند و در رثای او سروده‌ها انشاد کردند و عایشه به صورت خود سیلی زد.

بعد از شهادت امام حسین علیه السلام و یارانش، عالم عزادار گردید و عزاداری و سوگواری برای آن مظلومان به مدرسه‌ای عمومی تبدیل شد تا برای تربیت و احیای امر پیامبر و ائمه علیهم السلام به صورت الهام در آید و وسیله‌ای برای روشن شدن حق و باطل و شناخت حسینیان از یزیدیان باشد.

در جواز اشک ریختن (گریه آهسته و بدون صدا) در غم از دست رفتگان، همه مذاهب اسلامی اتفاق نظر دارند، اما درباره گریه با صدای بلند، شیعه، شافعیان و حنبلیان حکم به جواز کرده‌اند؛ گر چه در عمل بیشتر اهل سنت به گریه کردن شیعه خرده می‌گیرند.

صاحب جواهر الکلام می‌گوید:

«بدون شک گریستن بر متوفا به دلیل روایات متعددی که به حد تواتر معنوی رسیده و فتاوی فقها جایز است». آن گاه به روایات گریستن رسول خدا بر حمزه و ... و گریه حضرت فاطمه علیها السلام بر پدر بزرگوار و خواهرش زینب و گریه طولانی امام سجاد علیه السلام بر پدر بزرگوارش اشاره می‌کند و می‌فرماید: «تمام این موارد نشان می‌دهد که ندبه و نوحه‌سرایی برای کسانی که دارای ویژگی‌های برجسته‌اند، مانعی

ندارد، بلکه مستحب است تا در پرتو مجالس عزاء فضایل آنان نشر یابد و دیگران سرمشق گیرند.

صرف نظر از لزوم یاد ایام الله و تعظیم شعائر الهی، اظهار مودت به اهل بیت علیهم السلام، مواسات با آنها، اخبار و احادیث و رفتار معصومان علیهم السلام و سیره مستمری که بر مشروعیت عزاداری در دست است، می توان گفت بر پایی این گونه مجالس امری عقلایی و در تمام مناطق جهان معمول است که در برابر حوادث شخصی یا اجتماعی مراسم بزرگداشت تشکیل می دهند و به سوگ می نشینند.

بنابراین عزاداری نه تنها جایز بلکه با توجه به آثار و فواید آن امری رایج و مورد قبول خردمندان و اهل دانش است و مؤمنان با شهادت امام حسین علیه السلام و یارانش عزادار شدند و گریستند و مرثیه گفتند و به زیارت مزار آنان رفتند و تا زمانی که اسلام در صحنه است، این عزاداری ها باقی خواهد ماند و مورد تأیید علما و مراجع بزرگ بوده است و بقای عاشورا را ضامن بقای اسلام و عزت مسلمین می دانند و لذا توصیه کردند که عاشورا را زنده نگاهدارید.

تاریخچه مجالس عزاداری حسینی

از خلقت آدم تا زمان وقوع حادثه کربلا جریان شهادت سرور و سالار شهیدان به طرق مختلف مطرح گردیده است. برای آن امام همام، انبیا و امامان گریسته و یا متالم شده اند و از

ضجه فرشتگان و بُکای آنان در کتب مشهور سخن به میان آمده است.

صحابه بزرگوار پس از آگاهی از حوادثی که در آینده اتفاق خواهد افتاد، برای امام حسین علیه السلام گریه کرده اند، با اینکه آن امام هنوز به دنیا نیامده بود.

بعد از وقوع حادثه کربلا، اولین کسانی که این مصیبت عظمی را با چشمانی اشکبار گزارش می کردند، حضرت سجاد علیه السلام و زینب کبری علیهما السلام و سایر بازماندگان بودند.

آنان در کنار اجساد، بازار، کنار دروازه ها، مجالس عمومی، در سجده و در جمع نمازگزاران و گاهی در حضور حاکمان ستمگر به بیان مصائب مبادرت می ورزیدند. امام سجاد علیه السلام ۲۵ سال سوگوار عاشورا بود تا آن را زنده نگاه دارد. امام محمد باقر علیه السلام در واقعه عاشورا حضور داشت و ذکر مصیبت عاشورا و عزاداری در صحرای عرفات را توصیه می کرد. ائمه بعدی و سپس پیروان صادق آنان نیز بر این امر تأکید داشتند.

اهمیت عاشورا به اندازه ای است که نه تنها شیعیان بلکه بسیاری از اهل سنت نیز عزاداری می کنند و حتی پیروان ادیان و مذاهب الهی نیز برای سوگواری آن حضرت احترام قائل اند و برای تشکیل مجالس مبادرت می ورزند.

اهداف برپایی مراسم

این مراسم نقش بسیاری در رشد باورهای مذهبی و فضایل و کرامت های انسانی و فراموش نشدن خاطره سلحشوران عاشورا و

شناساندن مقام ائمه و افشاگری جنایات
بیدادگران داشته و دارای پیامدهای زیر بوده
است:

بزرگداشت شعائر الهی، نمایش جلوه تام و
تمام تولی و تبری، احیای اهداف و مقاصد
والای آن حضرت، ابلاغ مظلومیت آل علی علیهم السلام
به گوش تاریخ، انتقال معارف و احکام الهی و
صیانت دین از انحراف و هجوم دشمنان و همین
است معنای «إِنَّ الْحَسِينَ مَصْبَاحُ الْهَدَى وَ
سَفِينَةُ النِّجَاةِ» و «حَسِينٌ مَنَى وَ أَنَا مِنْ
حَسِينٍ».

هر چه داریم از حسین و کربلاست

کربلا شیرازه آیین ماست
با تشکیل مجالس عزای حسینی روحیه
فداکاری و ایثار و حسن عدالت خواهی و
انتقام جویی از ستمگران، زنده و تقویت، و صبر و
خویشتن داری در مشکلات افزون می شود.
یادآوری نهضت حسین علیه السلام، نیرومندترین
انگیزه ها را در جهت توسعه امر به معروف و
جلوگیری از زشتی ها ایجاد می کند و آتش
انقلاب های خونین علیه ستمگران را افروخته
نگه می دارد و تجدید بیعت با امامان و ادای اجر
رسالت نبوی تا حدودی ادا می شود.

به پاداشتن عزاداری امام حسین علیه السلام همچون
حج ابراهیمی عامل اتحاد عاطفی، سیاسی،
فرهنگی و اجتماعی مسلمانان است که با پول و
امکانات مادی، دشوار، بلکه نزدیک به محال
است که به دست آید.

لزوم حفظ عزاداری و پالایش آن

حال که سوگ حسینی تا این درجه برکت و
اهمیت دارد، باید آن را مقتنم شمرد و رسم و
رسومش را با شکوه تر و سازنده تر برگزار و از آن
محافظت کرد و با زدودن آفات و پالایش و
پیراستگی آن از سنت های غلط، از قدرت
سازندگی بسیار بالای آن برخوردار شد و تحویل
بزرگی در برابر کفار و استکبار به وجود آورد.

عوامل مؤثر در جاودانگی مراسم

عزاداری

اراده حکیمانه الهی، حقانیت، اخلاص،
صداقت، اوج ایثار، فداکاری و از خود گذشتگی
استثنایی شهیدان کربلا، افشاگری بازماندگان،
اهداف عالی و والای سید و سالار شهیدان،
همچنین همت ثناگویان و ثناگستران به موازات
تلاش های مخالفان ائمه هدی در هر چه ثمر
بخش تر بودن انقلاب «نینوا» و حکیمانه تر شدن
روش عزاداری مؤثر بوده که به برخی از آنها
اشاره می شود:

الف) تشویق و ترغیب شاعران به مرثیه
سرایی از سوی امامان!

ب) گریستن و گریاندن که مورد تأکید ائمه
است؛

ج) توصیه به زیارت سالار شهیدان؛

د) توصیه به نگهداری و سجده بر تربت و
خاک کربلا؛

ه) تشویق به برگزاری مجالس حسینی از سوی پیشوایان و معصومان و همین طور علمای دین.

وظایف شیعیان

۱. شکرگزاری بر نعمت ولایت و تربیت بر اساس مکتب اهل بیت علیهم السلام و توفیق شرکت در مجالس.

۲. قدرشناسی و دعا به والدین و مربیان.

۳. شناخت کامل فلسفه قیام و رساندن

پیام‌های عاشورا و اقدام مالی و جانی.

۴. بزرگ‌تر دانستن مصیبت امام و اهل بیت

او، از مصائب خود و خانواده.

۵. عزاداری و ابراز حزن در ایام حزن آل

محمد صلی الله علیه و آله.

۶. سیاه پوشیدن و سیاه پوش کردن در و

دیوار مساجد و ...

۷. تشکیل مجالس عزا و شرکت در آنها.

۸. تشویق دیگران به برگزاری مجالس

هفتگی و ماهانه و ...

۹. بهره‌برداری بهینه از فضا و محل با

رعایت حریم و حقوق دیگران.

۱۰. حزن و گریه هنگام ذکر مصیبت.

۱۱. حضور در مجالس، با ادب و فروتنی و

خدا را ناظر دانستن.

۱۲. شرکت در مجالس خطبای صالح.

۱۳. توجه به عمق مجلس و پرهیز از رغبت

به مجالس و مذاحی‌های پرهیاو.

۱۴. سلام کردن به سلاله نور و حماسه‌ساز

قرون، حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام.

۱۵. اعلان تنفر و دوری از دشمنان و

زمینه‌سازان قتل ائمه و ظالمان به اهل بیت علیهم السلام

و قاتلان آنان.

۱۶. تسلیت‌گویی به امام عصر (عج) و

یکدیگر.

۱۷. پرهیز از رفتار خارج از ضوابط اسلامی.

۱۸. بهره‌برداری بهینه از مجالس و مطرح

کردن مسائل شرعی و اعتقادی و اخلاقی.

۱۹. شناخت و مبارزه فرهنگی با آفات

عزاداری.

۲۰. اقامه امر به معروف و نهی از منکر و

احترام به منتسبان به هیئات حسینی و محبان

حسین علیه السلام.

۲۱. احترام به خادمان و ناکران.

۲۲. یاری رساندن به گردانندگان مجالس.

۲۳. قدردانی از برپا دارندگان مجالس.

۲۴. پراکنده شدن سریع از مجالسی که در

منازل تشکیل می‌شود.

۲۵. دست کشیدن از کار در روز عاشورا.

۲۶. قدردانی از ناکران و روحانیان و

دانشمندان و پاسداران فرهنگ عاشورا.

۲۷. مواظبت از امور شرعی پس از خروج از

مجالس حسینی.

۲۸. شرکت فعال در ساختن حسینیه، تکیه

و ...

وظایف بنیان‌گذاران و گردانندگان

۱. رعایت اخلاص در عمل و پرهیز جدی از ریا و خودنمایی که آفت هر عمل عبادی است.
۲. اموالی را هزینه کنند که حقوق شرعی آن مثل خمس و زکات ادا شده باشد.
۳. اگر از هدایای دیگران استفاده می‌کنند، توجه و عنایت به حلیت آن داشته باشند.
۴. عمل را از هر جهت، صحیح انجام دهند و بیش از زرق و برق و جنبه‌های ظاهری مجالس به محتوا و کیفیت آن فکر کنند.
۵. اعطای هدایا به سخنرانان و مداحان آل محمد^{علیهم‌السلام} به نحو شایسته و به صورت مخفیانه.
۶. با شرکت کنندگان یکسان برخورد شود، مگر در مورد افراد خاصی که از احترام بیشتری برخوردارند؛ مثل پیشکسوتان هیئت‌های عزاداری و صاحبان فضل و کمال.
۷. پرهیز از منکرات در عزاداری.
۸. برگزاری مجالس در ساعات مقرر و مناسب و پرهیز از طولانی کردن و سلب آسایش همسایگان و تأکید بر سخنران و مداح.
۹. میانه روی و اعتدال را سر لوحه کار خود قرار دهند.
۱۰. دوری جستن از مزاحمت و ایجاد صداهای گوش‌خراش.
۱۱. رعایت نکات بهداشتی در آشپزخانه و پاک کردن خون حیواناتی که جلوی دسته‌ها ذبح می‌کنند.
۱۲. چون برپایی عزای حسینی اعلان انتظار ظهور است، از خدا بخواهیم همراهی با امام

عصر (عج) را در طلب خون سید الشهداء روزی ما گرداند

۱۳. سیاه‌پوش کردن بخشی از محیط و استفاده از تبلیغات نمادین در بخش‌های دیگر و نصب اشعار و جملات سازنده.
۱۴. بهره‌گیری از تراکت در مسیر رفت و آمد به مجلس عزاداری.
۱۵. نصب عباراتی مانند «سلام بر حسین^{علیه‌السلام}» در سقاخانه مجالس و چسباندن عکس حرم مطهر و پرهیز از نصب عکس‌های دروغین.
۱۶. استفاده از پارچه‌نوشته‌هایی با خط زیبا که نام شهیدای سرافراز کربلا در آن آمده است.
۱۷. آهنگ‌های کتب مفید به عزاداران.
۱۸. جدا کردن در ورودی خانم‌ها و آقایان در مجالس.
۱۹. توجه به دیدگاه‌های مراجع.

وظایف و شرایط اهل منبر و ذاکران

۱. صلاحیت علمی و عملی
«ذات نیافته از هستی بخش
کی تواند که شود هستی بخش»
۲. آگاهی و تسلط کافی به موضوع سخنرانی و ابعاد و اطراف آن.
۳. برخورداری از کردار نیک که مهم‌ترین آن عبارت‌اند از: خوش‌خویی، مهربانی، فروتنی، نرم‌خویی، بردباری، شهامت حق‌گویی، عفت، عزت نفس و صداقت، روشنی و وسعت اندیشه،

قدرت استدلال، رعایت نظم مطالب و گیرایی بیان.

۴. برخورداری از محبوبیت. عوامل محبوبیت عبارت‌اند از: خودشناسی و خودسازی، ساده زیستی، خدمت به مردم، تواضع بجا و نرم‌خویی، دفاع از ستم‌دیدگان، عمل به گفته، کرامت و عزت نفس، جلب رضایت حق، نظم، استقامت، داشتن شرح صدر، برخورداری از حیا و عفت، داشتن مطالعه در زمینه‌های مختلف، صراحت لهجه، واقع‌بینی و حقیقت‌گرایی، مقدم داشتن منافع ملی و مصالح میهنی بر اغراض و منافع شخصی و بی‌طمعی.

۵. تطابق گفتار با کردار.

۶. راست‌گویی. واعظان و مداحان باید از خواندن روضه‌ها و اشعار دروغین جداً بپرهیزند.

۷. حفظ دین، احیای ارزش‌های اصیل اسلام و تشیع در برابر بدعت‌ها، تحریف‌ها و مسخ ارزش‌ها.

۸. سعی و تلاش در توجه دادن مردم به قرآن و بهره‌گیری از آیات و روایات و تشریح اهداف و فلسفه قیام حسین (ع).

۹. برجسته کردن ویژگی‌های الگویی معصومان (ع) برای جامعه.

۱۰. داشتن شجاعت معنوی.

۱۱. مرزبانی و خرافه‌زدایی و استفاده از کتب قوی و مستند.

۱۲. پرهیز از ذکر فضایل، معجزات و مطالبی که اثبات و قبول آن برای عموم دشوار یا غیر ممکن است. خاتم انبیاء (ع) فرمود: «لا تحدّثوا

الناس بما لا يعرفون، أتحبون أن يكذب الله ورسوله».

۱۳. درک شرایط زمانی، در غیر ایام عاشورا؛ اینکه مصیبت‌های سخت را ذکر نکنند تا دل‌ها رمیده شود.

۱۴. تقویت اخلاص.

۱۵. بدون چشم‌داشت مالی مباحی کردن و نفروختن این خدمت مقدّس به بهای ارزان.

۱۶. داشتن ظاهری آراسته.

۱۷. کوشش در جهت نورانی کردن عقول و پاکسازی نفوس.

۱۸. شناخت مردم و زمان.

۱۹. تعمیق محبت عزاداران به امامان اهل بیت (ع) برای مصون ماندن از آفات.

۲۰. تکراری نبودن سخنان و اشعار و ...

۲۱. پرهیز از اطالۀ کلام و برنامه‌هایی که ملال‌آور است.

۲۲. مبادرت به تصحیح اشتباه.

۲۳. توقف کوتاه بعد از برنامه، برای پاسخ‌گویی به پرسش‌های مستمعان.

۲۴. پرهیز از بیان مطالب بی‌اساس و نوآوری‌های بی‌بنیاد و نهراسیدن از گفتن «تمی‌دانم».

۲۵. اگر مجتهد نیست، در زمینه احکام فتوا ندهد.

۲۶. تذکر و نقد کار مناج تازه‌کار در جلسه خصوصی در صورت نیاز.

۲۷. پرهیز از خودستایی.

۲۸. احترام به دیگر خطیبان مجلس و
مناحان دیگر.

۲۹. بدون وضو بر منبر و جایگاه قرار
نگرفتن.

۳۰. ذکر مصیبت در آخر مجلس.

۳۱. صبر در راه تبلیغ دین.

۳۲. آغاز منبر و برنامه با نام نامی و یاد
گرامی حضرت بقیة الله (ارواحنا فداه) و ختم
مجلس با دعا برای سلامتی و تعجیل فرج.

آنچه شاعران اهل بیت علیهم السلام باید توجه کنند

۱. داشتن غیرت دینی و پاسخ به اشعاری که
به سفارش دشمن سروده شده است.

۲. مطالعه مقاتل صحیح و تاریخ‌های معتبر؛
برای اینکه اشعار، متکی به متون صحیح باشد.

۳. آگاهی از تحریفات تاریخ عاشورا، تا از
گزند آفات این مسیر دور بماند.

۴. دوری کردن از عقاید و افکار غلو آمیز.

۵. دقت در سرودن اشعاری که بدآموزی
نداشته باشد.

۶. رعایت ادب و احترام به اهل بیت علیهم السلام.

رسالت مقدّس و بایدهای مذاحی

۱. تعمیق معرفت.

۲. اصلاح نیت و جلب رضایت خدای
مهربان و توجه به اینکه مرثیه یک عبادت بزرگ
است.

۳. قبل از اجرای برنامه، با دعا و خواندن
آیه الکرسی و دادن صدقه و استعاذه خود را به
خدای توانا بسپارند و با استمداد از روح بلند
معصومان علیهم السلام برنامه را با نام خدا و درود و
صلوات بر سرور عالمیان شروع کنند.

۴. هدف، احیای امر و اندیشه امامان و
ارزش‌های دینی معنوی و فرهنگی، احیای
روحیه جهاد و شهادت‌طلبی و زنده نگاه داشتن
یاد و تاریخ پرشکوه نهضت حسینی و حماسه
آفرینان آن باشد.

۵. نغمه‌ها و سبک‌های زیبای سنتی،
نیایستی با غنا همراه باشد و هیچ‌گونه شباهتی
با نغمات لهو و لعب نداشته باشد.

۶. مذاحی، وسیله کسب معیشت نباشد.

۷. پذیرش دعوت بانیان، بدون تبعیض.

۸. احیای نام یاران و اصحاب امام حسین علیه السلام
و اسیران سرافراز کربلا.

۹. یادکرد از منتقم حقیقی، حضرت
مهدی (عج).

۱۰. رعایت احترام به پیش‌کسوتان.

۱۱. احترام به گویندگان، سراینندگان و
خدمت‌گزاران مجالس حسینی که احترام به آنان
احترام به امام حسین علیه السلام است.

۱۲. متانت و وقار توأم با تواضع.

۱۳. مستندگویی.

۱۴. اندازه نگه‌دار که اندازه نکوست؛ از
خواندن روضه‌های دل‌خراش و مصیبت‌های
بسیار فجیع، پرهیز شود.

۱۵. اصلاح خطا در همان جلسه یا جلسه بعدی.
۱۶. مختصر و مفید بودن برنامه.
۱۷. در مجالس، بدون اذن صاحب مجلس به مداحی نپردازد.
۱۸. دوری از غرور.
۱۹. پرهیز از غلو.
۲۰. پرهیز از القابی که از مقام ائمه علیهم السلام می‌کاهد.
۲۱. برگزاری مجالس عزاداری و استفاده از سخنرانان مجالس.
۲۲. تنفر از تملق‌گویی.
۲۳. پرهیز از سوگند.
۲۴. پذیرش دعوت میزبان خوش‌نام در روستاها برای میهمانی.
۲۵. طرح نکردن مسائل اختلاف‌انگیز.
۲۶. حفظ زی‌ناکری حسین علیه السلام و خلاف شأن عمل نکردن در حرکتهای سیاسی و اجتماعی و اقتصادی.
۲۷. هیئت ظاهری و لباس با مقام و منزلت او هماهنگ باشد.
۲۸. از مواضع تهمت پرهیزد.
۲۹. پوشیدن لباس سیاه در دو ماه محرم و صفر و دست‌کم در دهه محرم و اگر از سادات مکرم است، با داشتن شال سبز.
۳۰. مراقبت از اینکه مبایا آلت دست مقاصد پست مغرضان و مفسدان و افراد فرصت‌طلب واقع شوند.
۳۱. تکرار و تمرین اشعار و مراثی، برای اینکه در ذهن نقش ببندد و به این وسیله در هنگام اجرای برنامه دچار وقفه نشود.
۳۲. متناسب به وقایع و ایام بخواند.
۳۳. توجه به خصوصیات منطقی‌های و جغرافیایی و اهتمام به شکسته نشدن سنت‌های صحیح اجتماعی.
۳۴. اسوه و سمیل خوبی‌ها بودن.
۳۵. انتقادپذیری.
۳۶. پرهیز از ورود در کارهایی که در تخصص کار او نیست؛ مثل مسئله‌گویی و استخاره و ...
۳۷. متکی به بلندگو و امپلی‌فایر و آکو نبودن.
۳۸. متواضع بودن.
۳۹. برخورداری از اخلاق نیکو.
۴۰. اگر سلام پایان مجلس را به عهده دارد، در مکان‌هایی که امامزادگان لازم‌التعظیم وجود دارند پس از سلام به ائمه معصوم علیهم السلام به آن بزرگواران هم سلام دهد.
- من از مفصل این نکته مجملی گفتم
تو خود حدیث مفصل بخوان از این مجمل
و صلی الله علی محمد و آله الأطهار

پی‌نوشت‌ها

۱. «مالی» مفید، ص ۳۲۸.
۲. آیین عزاداری، ص ۴۲، به نقل از صحیفه نور، ج ۱۰، ص ۳۶.
۳. همان، ص ۵۷.

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.